

SECTION 1. THEORY AND METHODOLOGY OF ATHLETES TRAINING

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-1>

FEATURES OF THE SPORTS SELECTION IN ATHLETICS IN THE DNIPROPETROVSK REGION IN THE CONDITIONS OF WARTIME

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Dolbysheva N. G.

*PhD of Physical Education and Sports,
Associate Professor, Dean of the
Faculty of Physical Culture and Sports,
Associate Professor at the Department
of Theory and Methods of Sports
Training Prydniprovsk State Academy
of Physical Culture and Sports
Dnipro, Ukraine*

Долбишева Н. Г.

*кандидат наук фізичного виховання
і спорту, доцент, декан факультету
фізичної культури і спорту,
доцент кафедри теорії та методики
спортивної підготовки
Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту
м. Дніпро, Україна*

Mustyatsya S. E.

*Lecturer at the Department of Theory
and Methods of Sports Training
Prydniprovsk State Academy of
Physical Culture and Sports
Dnipro, Ukraine*

Мустьяца С. Є.

*викладач кафедри теорії і методики
спортивної підготовки
Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту
м. Дніпро, Україна*

Вступ. В сучасних умовах розвитку спорту не можна уявити систему спортивної підготовки без ключової ланки системи спортивного відбору та орієнтації. Даний напрямок дослідження викликає зростаючий інтерес серед науковців, практикуючих фахівців з різних видів спорту, шукаючи нових нестандартних та ефективних методів відбору, систематизованого погляду на додаткові особливості спортсмена і основні критерії які допоможуть ефективно зорієнтувати спортсмена до відповідної спортивної спеціалізації. Особливості досліджуваної теми висвітлені у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів Л.П. Сергієнко (2009), О.А. Шинкарук (2011),

D. Epstein (2013), В.М. Платонов (2015), В.М. Костюкевич (2016), С.Н. Бубка, та ін. (2018), RJR Den Hartigh, A. Susan, M. Niessen (2018) та ін. Дослідження вище зазначених авторів розкривають сутність визначення терміну «Спортивний відбір», його основні практичні підходи до системи поетапного спортивного відбору і орієнтації в різних видах спорту. Приділена увага багатьом питанням, таким як: проблема організації та методики спортивного відбору; розвиток індивідуальних здібностей залучених дітей до занять спортом; медико-біологічні аспекти спортивної орієнтації і інше.

В останні роки, вагомого значення набувають дослідження Н.Г. Долбишева, С.С. Мустяца (2021), які спрямовані на виявлення основних факторів спортивного відбору. Саме визначені фактори відображають основні об'єктивні чинники, що впливають на якість спортивного відбору: мотивація; стан здоров'я; мінімальний вік дитини до конкретного виду спорту; матеріальне спроможність; територіальна доступність; рівень професійної підготовленості тренерсько-викладацького складу і інші. Частина факторів відображають особливості пристосування фахівців спорту, щодо системного забезпечення доукомплектування груп в залежності від тих соціальних змін, які відбувалися останнім часом на території України, це демографічне положення нашої держави і пандемія «COVID-19», який з 2020 року об'єктивно змінив умови спортивного відбору [2]. Саме в цей час були змінені форми організації освітнього процесу в навчальних закладах (дистанційна форма навчання), що ускладнювало можливість тренерам-викладачам проводити пошук обдарованих спортсменів серед зростаючого покоління. У зв'язку з останніми вище зазначеними факторами авторами Н.Г. Долбишевою, С.С. Мустяца було запропоновано у системі спортивного відбору і орієнтації розглянути поняття «Спортивний набір». Даний термін науковці трактують, як активний процес заохочення необмеженої кількості юних спортсменів, можливих спробувати себе у обраному виді спорту, розкриваючи свій спортивний потенціал [1]. Такий підхід надав можливість провести відкритий набір юних спортсменів, які самостійно виявили бажання займатися спортом, без обмеження і виявлення певних критеріїв спортивного відбору. Але відповідно до останніх подій, які відбуваються на території України, а саме військової агресії і нападу, небезпеки державності і територіальній цілісності, що передбачає введення особливого правового режиму, а саме воєнного стану. В зв'язку з цим, кардинально змінюються особливості роботи закладів фізичної культури і спорту. Новітні

пошуки безпечних умов з організації та проведення навчально-тренувального процесу (дистанційна, змішана) не уможливають збереження цілісності багаторічної системи підготовки, на різних її етапах, а особливо з юними спортсменами перших років тренувань. Разом з цим порушується якість і ефективність використання системи спортивного відбору. Саме тому, виникає нова актуальна проблема для пошуку інформації, аналізу і дослідження, що сприятиме роз'ясненню основних заходів проведення спортивного відбору під час дії воєнного стану.

Мета дослідження: визначити особливості спортивного відбору на Дніпропетровщині в період воєнного стану.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, інтернет-джерел та програмно-нормативної документації.

Результати дослідження. Ситуації яка склалася на території України торкнулася всіх сфер людської діяльності, і де фізична культура і спорт не стали винятком. З перших днів воєнних дій на території України з метою убезпечення всіх учасників освітнього процесу Міністерством освіти і науки було направлено листа керівникам департаментів освіти, керівникам закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти з рекомендацією щодо припинення в усіх закладах освіти навчального процесу та оголосити канікули на два тижні [3]. Саме на основі цього листа Комунальні позашкільні навчальні заклади спортивного профілю, вимушені разом з освітянами призупинити навчально-тренувальну роботу.

Додатковим колапсом в системі спортивної підготовки стало стрімка евакуація жителів міста Дніпро, яке знаходилось в оточені бойових дій. На основі цього відбулося переміщення сімей спортсменів за кордон і в більш безпечні місця України. Це сприяло зниженню укомплектованості груп на різних етапах підготовки, на основі якого виникли питання, що до якісного і ефективного забезпечення навчально-тренувального процесу з групами які не відповідають Наказу № 67 (17.01.2015) Міністерства молоді та спорту «Про організацію навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл», а саме порядок наповнюваності груп відділень з видів спорту [4]. Намагаючись стабілізувати ситуацію з навчально-тренувальними заняттями, тренери-викладачі змушені були перейти, як і освітяни, на дистанційну форму тренувань, де переміщенні спортсмени і ті які лишилися на місцях мали змогу підтримувати власну спортивну форму засобами доступними для використання в безпечних умовах перебування юних атлетів.

Але відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 року № 929 «Деякі питання діяльності закладів фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні» заклади фізичної культури і спорту незалежно від підпорядкування, типів та форм власності в умовах дії воєнного стану, надзвичайної ситуації в Україні отримали дозвіл на забезпечення навчально-тренувального процесу де не ведуться бойові дії встановленим Міністерством молоді та спорту [0]. Ця постанова стосується: дитячо-юнацьких спортивних шкіл; школи вищої спортивної майстерності; закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю і ін. Тобто відповідно до цієї постанови органами місцевого управління в сфері фізичної культури і спорту Дніпропетровської області надається дозвіл фізкультурно-спортивним закладам на проведення навчально-тренувальних занять в звичайному режимі, але мають бути забезпечені безпечні умови їх проведення під час повітряної тривоги які узгоджені з керівниками служби надзвичайної ситуації.

Відповідно до вищезазначеної інформації і відсутності іншої законодавчої бази, заклади фізкультурно-спортивного профілю, які отримали дозвіл на проведення навчально-тренувального процесу далі продовжують діяти відповідно до положення про дитячо-юнацьку спортивну школу [5]. Навчально-тренувальна та спортивна робота позаашкільних спортивних закладів проводиться за навчальними програмами з видів спорту, що затверджені Мінмолодьспортом, а норма наповнюваності груп на вересень місяць залишається не змінною [4]. Тобто під час воєнного положення тренер-викладач, який має доукомплектувати тренувальні групи, вимушений тимчасово недотримуватися основних критерії спортивного відбору а здійснювати набір груп. За допомогою цього з'явилася можливість скорегувати та перевищити наповнюваність груп з подальшою можливістю провести спортивний відбір до занять певним видом спорту з перегрупуванням і рекомендаціями до кожного окремого юного спортсмена долученого у ході саме спортивного набору.

Висновок. Теоретичний аналіз та науково-методичних літературних джерел показав повну відсутність науково-обґрунтованих досліджень у системі спортивного відбору в період воєнного стану. Відповідно до нормативно-правових документів заклади фізичної культури і спорту продовжують діяти відповідно до затверджених положень та навчальних програм, що вплинуло на систему спортивного відбору до занять спортом. Тренери-викладачі

Дніпропетровщини намагаються використовувати різні підходи до залучення дітей до занять спортом і доукомплектування тренувальних груп в теперішніх умовах, що склалися на території держави, а саме воєнного положення.

Література:

1. Долбишева Н., Мустяца С. Система спортивного набору як основа відбору та орієнтації в легкій атлетиці на етапі початкової підготовки. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» (12–13 травня 2021. м. Київ, Університет імені Бориса Грінченка). С. 71–76.*

2. Долбишева Н. Г., Мустяца С. Є. Основні фактори, що впливають на спортивний відбір. *Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро (28–29 жовтня, 2021).

3. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо призупинення навчального процесу та оголосити канікули на два тижні» від 25.02.2022 року. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-vsiv-zakladam-osviti-rekomendovano-pripiniti-osvitnij-proces-ta-ogolositi-kanikuli-na-dva-tizhni>

4. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про організацію навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл» від 17.01.2015 р. № 67. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0119-15#n107>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» від 05.11.2008 р. № 993. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-p#Text>

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності закладів фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні» від 19.08.2022 р. № 929. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2022-%D0%BF#Text>